

Īśa Upaniṣad¹

Note bazate pe comentariul lui Śaṅkarācārya²

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते ।

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमिवावशिष्यते ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

om pūrṇamadaḥ pūrṇamidaṁ pūrṇāt pūrṇamudacyate ।
pūrṇasya pūrṇamādāya pūrṇamevāvaśiṣyate ॥
om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ॥

Om³. Acela⁴ este plin⁵. Aceasta⁶ este plină. Din plin plinul se iscă. Luând plinul din plin, ceea ce rămâne este doar plinul.⁷ Om. Pace! Pace! Pace!

ॐ ईशा वास्यमिदं सर्वं यत्किञ्च जगत्यां जगत् ।

तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद्धनम् ॥ १ ॥

om īśā vāsyamidaṁ sarvaṁ yatkiñca jagatyāṁ jagat ।
tena tyaktena bhunñjīthā mā gṛdhaḥ kasyasviddhanam ॥ 1 ॥

1. Toată această [lume], tot ceea ce se mișcă⁸, este acoperit de către Stăpânul Divin⁹. Prin renunțare, ia parte¹⁰! Nu râvni la averea nimănu¹¹!

कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः ।

एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥ २ ॥

kurvanneveha karmāṇi jijīviṣecchataṁ samāḥ ।
evaṁ tvayi nānyatheto'sti na karma lipyate nare ॥ 2 ॥

2. Cu adevărat, îndeplinindu-ți îndatoririle¹², aici¹³, îți poți dori să trăiești o sută de ani. În acest fel, pentru tine [dorindu-ți să trăiești atât] nu există o altă [cale] decât aceasta, [prin care] fapta¹⁴ nu se prinde de om.

असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसाऽऽवृताः ।

तास्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः ॥ ३ ॥

asuryā nāma te lokā andhena tamasā''vṛtāḥ ।
tāṁste pretyābhigacchanti ye ke cātmaḥano janāḥ ॥ 3 ॥

3. Aceste lumi ale demonilor¹⁵ sunt acoperite de întunericul orb. Spre ele se îndreaptă, după moarte, ucigătorii Sinelui¹⁶.

अनेजदेकं मनसो जवीयो नैनदेवा आप्नुवन्पुर्वमर्षत् ।

तद्धावतोऽन्यानत्येति तिष्ठत्तस्मिन्नपो मातरिश्वा दधाति ॥ ४ ॥

anejadekaṁ manaso javīyo nainaddevā āpnuvanpurvamarṣat ।

taddhāvato'nyānatyeti tiṣṭhattasminnapo mātariśvā dadhāti ॥ 4॥

4. Acel Unul, nemișcat fiind, este mai iute decât mintea. Zeii¹⁷ nu-l pot ajunge din urmă¹⁸. Stând, îi depășește pe ceilalți care aleargă¹⁹. În acesta Mātariśvā²⁰ sprijină apa²¹.

तदेजति तन्नैजति तदूरे तद्वन्तिके ।

तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाह्यतः ॥ ५ ॥

tadejati tannaijati taddūre tadvantike ।

tadantarasya sarvasya tadu sarvasyāsya bāhyataḥ ॥ 5॥

5. Acela se mișcă [și] nu se mișcă²². Acela este în depărtare [și] este, [de asemenea], aproape. Acela este în lăuntru tuturor [și tot] acela este, de asemenea, în afara tuturor.

यस्तु सर्वाणि भूतान्यात्मन्येवानुपश्यति ।

सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते ॥ ६ ॥

yastu sarvāṇi bhūtānyātmanyevānupaśyati ।

sarvabhūteṣu cātmanān tato na vijugupsate ॥ 6॥

6. Cel care vede toate ființele numai în sine și sinele în toate ființele, acela, de aceea, nu urăște²³.

यस्मिन्सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः ।

तत्र को मोहः कः शोक एकत्वमनुपश्यतः ॥ ७ ॥

yasmīnsarvāṇi bhūtānyātmaivābhūdviajānataḥ ।

tatra ko mohah kaḥ śoka ekatvamanupaśyataḥ ॥ 7॥

7. Ce iluzie, ce tristețe [poate exista] în cel ce, văzând unitatea, a înțeles toate ființele a fi devenit chiar Sinele?

स पर्यगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्त्राविरं शुद्धमपापविद्धम् ।

कविर्मनीषी परिभूः स्वयम्भुर्याथातथ्यतोऽर्थान् व्यदधाच्छाश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥ ८ ॥

sa paryagācchukramakāyamavraṇamasnāviraṁ śuddhamapāpavidham ।

kavirmanīṣī paribhūḥ svayambhuryāthātathyato'rthān vyadadhācchāśvatībhyaḥ samābhyaḥ ॥ 8॥

8. El²⁴, poetul²⁵, stăpânul minții, atotpătrunzător²⁶, luminos, neîntrupat²⁷, nevătămat, fără putere fizică²⁸, pur, neatins de păcat, existând, prin Sine, deasupra tuturor, a distribuit, așa cum se cuvine, datoriile eternilor ani.

अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते ।

ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥ ९ ॥

andhaṁ tamaḥ praviśanti ye'vidyāmuṣāte ।

tato bhūya iva te tamo ya u vidyāyāṁ ratāḥ ॥ 9॥

9. Cei ce adoră *avidyā*²⁹ intră în întunericul orb; într-unul si mai adânc [intră] cei ce se bucură de *vidyā*.

अन्यदेवाहुर्विद्ययाऽन्यदाहुरविद्यया ।

इति शुश्रुम धीराणां ये नस्तद्विचक्षिरे ॥ १० ॥

anyadevāhuravidyayā'nyadāhuravidyayā ।

iti śuśrūma dhīrāṇāṁ ye nastadvicakṣire ॥ 10॥

10. S-a spus că un alt [rezultat] este obținut prin *vidyā*³⁰ și un altul prin *avidyā*; astfel am auzit de la înțelepții³¹ ce ne-au explicat-o.

विद्यां च अविद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह ।

अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययाऽमृतमश्नुते ॥ ११ ॥

vidyāṁ ca avidyāṁ ca yastadvedobhayaṁ saha ।

avidyayā mṛtyuṁ tīrtvā vidyayā'mṛtamaśnute ॥ 11॥

11. Cel care cunoaște și *vidyā* și *avidyā*, împreună, atinge nemurirea³² prin *vidyā*, trecând peste moarte³³ prin *avidyā*.

अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽसम्भूतिमुपासते ।

ततो भूय इव ते तमो य उ सम्भूत्यां रताः ॥ १२ ॥

*andham tamaḥ praviśanti ye'sambhūtimupāsate |
tato bhūya iva te tamo ya u sambhūtyāṁ ratāḥ || 12||*

12. Cei ce adoră natura nemanifestată³⁴ intră în întunericul orb; într-unul si mai adânc [intră] cei ce se bucură [în adorarea] realității manifestate³⁵.

अन्यदेवाहुः सम्भवादन्यदाहुरसम्भवात् ।

इति शुश्रुम धीराणां ये नस्तद्विचचक्षिरे ॥ १३ ॥

*anyadevāhuḥ sambhavādanyadāhurasambhavāt |
iti śuśrūma dhīrāṇāṁ ye nastadvicacakṣire || 13||*

13. S-a spus că un alt [rezultat] este obținut prin [adorarea] naturii manifestate și un altul prin [adorarea] celei nemanifestate³⁶; astfel am auzit de la înțelepții ce ne-au explicat-o.

सम्भूतिं च विनाशं च यस्तद्वेदोभयं सह ।

विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्याऽमृतमश्नुते ॥ १४ ॥

*sambhūtiṁ ca vināśaṁ ca yastadvedobhayaṁ saha |
vināśena mṛtyuṁ tīrtvā sambhūtyā'mṛtamāśnute || 14||*

14. Cel care cunoaște și natura nemanifestată³⁷ și pieirea, împreună, obține nemurire prin nemanifestare, depășind moartea prin pieire³⁸.

हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यापिहितं मुखम् ।

तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्टये ॥ १५ ॥

*hiraṇmayena pātreṇa satyasyāpihitam mukham |
tattvaṁ pūṣannapāvṛṇu satyadharmāya dṛṣṭaye || 15||*

15. Printr-un disc de aur este acoperită fața adevărului. O, tu acela, O, Soare, îndepărtează-l, pentru a fi văzut, de mine, cel ce urmez legea adevărului³⁹!

पूषन्नेकर्षे यम सूर्य प्राजापत्य व्यूह रश्मीन् समूह तेजः ।

यत्ते रूपं कल्याणतमं तत्ते पश्यामि योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमस्मि ॥ १६ ॥

*pūṣannekarṣe yama sūrya prājāpatya vyūha raśmīn samūha tejaḥ |
yatte rūpaṁ kalyāṇatamaṁ tatte paśyāmi yo'sāvasau puruṣaḥ so'hamasmi || 16||*

16. O, soare, călător singuratic⁴⁰, fiu al lui Prajāpati⁴¹, tu cel ce hrănește [și] stăpânește totul, îndeapărtează-ți razele, adună-ți lumina, ca să pot vedea cea mai binecuvântată formă a ta, acel Puruṣa⁴², care sunt eu.

वायुरनिलममृतमथेदं भस्मान्तं शरीरम् ।

ॐ क्रतो स्मर कृतं स्मर क्रतो स्मर कृतं स्मर ॥ १७ ॥

vāyuranilamamṛtamathedaṁ bhasmāntaṁ śarīraṁ |

om krato smara kṛtaṁ smara krato smara kṛtaṁ smara || 17||

17. Acum⁴³ [fie ca] suflul meu [să devină] aer nemuritor, [iar] acest corp [al meu să fie] sfârșit în cenușă! Om̃. O, minte, amintește-ți. O, minte, amintește-ți⁴⁴.

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमउक्तिं विधेम ॥ १८ ॥

agne naya supathā rāye asmān viśvāni deva vayunāni vidvān |

yuyodhyasmajjuhuraṇameno bhūyiṣṭhāṁ te namauktiṁ vidhema || 18||

18. O, focule, condu-ne pe noi pe calea cea bună pentru răsplată. O, Zeule, tu, cunoscând toate căile, separă de noi păcatul înșelător. Noi îți oferim cele mai bune rostiri drept plecăciune.

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते ।

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

om pūrṇamadaḥ pūrṇamidaṁ pūrṇāt pūrṇamudacyate |

pūrṇasya pūrṇamādāya pūrṇamevāvaśiṣyate ||

om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ||

Om̃. Acela este plin. Aceasta este plină. Din plin plinul se iscă. Luând plinul din plin, ceea ce rămâne este doar plinul. Om̃. Pace! Pace! Pace!

Prescurtări

sk. – sanskrit

BG. – Bhagavad Gītā

Bṛ. Up. - Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad

Mu. Up. – Muṇḍaka Upaniṣad

RV – Ṛg Veda

Śv. Up. - Śvetāśvatara Upaniṣad

Referințe

Eight Upaniṣads, Vol 1&2, Calcutta: Advaita Ashrama, 1991, traducere Swami Gambhirananda.

Īśādīśopaniṣadaḥ, Ten Principal Upaniṣads with Śaṅkarabhāṣya, Vol 1, Varanasi: Motilal Banarsidas, 1992

Srimad Bhagavad Gītā, Calcutta: Advaita Ashrama, 1996

Al-George, Sergiu, *Filosofia Indiană în Texte*, Editura Științifică, București, 1971

Eliade, Mircea, *Istoria Credințelor și Ideilor Religioase*, Vol. 1&2, București: Editura Univers Enciclopedic, 2000

1 Din punct de vedere etimologic, cuvântul *upaniṣad* [<Sk. *upa-*, lângă, aproape + *ni-*, jos + *SAD*, a ședea] semnifică învățătura împărtășită în cadrul întâlnirilor tainice dintre receptorul spiritual (*guru*) și discipolul său. Îsa Upaniṣad face parte din *Śukla Yajur Veda*, din secțiunea *Saṁhitā*, partea vedică care se ocupă de rituri.

2 Ādi Śaṅkarācārya, filosof, probabil din sec. VIII-IX AD, consolidează bazele Advaitei Vedānta, o școală a filosofiei Vedānta, ea însăși una dintre diferitele școli filosofice indiene.

3 *Om*, silabă sacră simbolizând realitatea supremă.

4 Brahman, absolutul obiectiv, realitate absolută și impersonală. Cf. Eliade (vol. 1, p.157) "Brahman se revelă ca immanent și transcendent în același timp; distinct de Cosmos și totuși omniprezent în relațiile cosmice, în plus, ca ātman, el locuiește în inima omului, ceea ce implică identitatea dintre 'Sinele' adevărat și Ființa universală".

5 Cuvântul *pūrṇa* (lit. plin, întreg, desăvârșit) datorită sufixului *ta* dobândește o anumită subiectivitate, desemnând nelimitarea, atotcuprinderea, infinitul. (comentariul lui Śaṅkara, Bṛ. Up. V.i.1.)

6 Sk. *idam*, pronume demonstrative, acest, aceasta, folosit pentru ceea ce este foarte aproape, la îndemână, desemnează aici lumea.

7 Invocatia, mantra de început, considerată de bun augur, este menită a îndepărta obstacolele din calea ducerii la bun sfârșit a sarcinii propuse. Aceasta se repetă și la sfârșit.

8 „Tot ceea ce se mișcă”: sk. *jaḡat*. Śaṅkara comentează că „orice se mișcă implică dualismul, produs al ignoranței, caracterizat prin ideea de ‚cel care face, cel care se bucură de’, idee care se atribuie, în mod eronat, Sinelui.

9 „Stăpân Divin”: *īśā*: sk. cel care stăpânește, din sk: *Īś* a stăpâni. Fiind primul cuvânt al upaniṣadei, este cel ca-i dă și numele.

10 "La parte" : sk. *bhūñjīthāḥ* <BUJ-, "a se bucura de". Śaṅkara îl explică cum că ar avea sensul de „protejează-te”.

11 "Nu râvni la averea nimănui" sk. *mā ḡṛdhaḥ kasyasviddhanam*. Śaṅkara mai explică aceasta și ca „Nu râvni! A cui este avere?”, în sensul că nimeni nu are avere de râvnit, de vreme ce totul a fost renunțat în vederea realizării Sinelui, realitatea absolută.

12 "Îndatoririle" : sk. *karmāṇi*, obligațiile sacrificiale prescrise. Śaṅkara aici precizează ofranda focului, sk. *aḡnihotra*, libații de lapte și unt limpezit (sk. *ghṛta*) în foc.

13 "Aici" : în lumea aceasta.

14 "Fapta": sk. *karman*, faptele care inevitabil conduc la rezultate, bune sau rele.

-
- 15 "Lumi ale demonilor": Śaṅkara consideră că atât lumea demonilor cât și cea a zeilor au aceeași valoare în comparație cu Sinele Suprem, unica realitate.
- 16 "Ucigătorii Sinelui": Śaṅkara explică că "cei ceucid Sinele sunt cei care, din ignoranță, păstrează ascuns Sinele".
- 17 "Zei": organele de simț. Fiecare organ de simț își are un zeu care prezidează peste activitatea acestuia.
- 18 "Nu-l pot ajunge din urmă": Sinele nu poate fi perceput prin simțuri.
- 19 "Ceilalți care aleargă": mintea și organele de simț.
- 20 "Mātariśva": nume fie al lui Agni, zeul focului, fie al unei dininități care-l însoțește pe acesta, cum ar fi vântul, briza, adierea, care dăruiește focul tainic rasei Bhṛgu, ființe mitologice, care aduc, mai apoi, focul pe pământ (RV. 1.1.60).
- 21 "Apa": metonimie, înlocuiește aici "activitate, faptă". Lichidele, precum soma, laptele, untul clarificat, etc. sunt întotdeauna folosite efectuarea riturilor sacrificiale vedice, în timp ce apa stă și la baza vieții umane.
- 22 "Acela": Brahman, prin natura sa
- 23 "Nu urăște": nu poate exista un sentiment de ură, sau orice alt sentiment ca atare, în momentul în care "se anulează dualitatea contradictorie care alcătuiește substanța eului (atracția și repulsia, iubirea și ura)" (cf. Al-George, p.34).
- 24 „El”: Sinele. Śaṅkara ia în considerare identitatea dintre sinele individual și Brahman, a celui ce a ajuns la realizarea menționată în mantrile precedente. În Mu. Up. (III. ii. 9) se spune că "cel care-l știe pe Brahman, devine Brahman", sk. *brahma veda brahmaiva bhavati*.
- 25 "Poetul": sk. *kavi*, desemnează, după Śaṅkara, "văzătorul", cel ce vede trecutul, prezentul și viitorul, în sensul cunoașterii, cf. Bṛ. Up. (III. viii.11) "nu există alt văzător".
- 26 "Atotpătrunzător": asemenea spațiului eteric.
- 27 "Neîntrupat": "fără corp subtil", comentează Śaṅkara.
- 28 "Nevătamă, fără putere fizică": se exclude și existența corpului fizic.
- 29 „Avidyā”: Śaṅkara consideră aici termenul ca însemnând "rit", precum *Agnihotra*, etc. În același vers, "vidyā" este considerată de el ca fiind "adorare".
- 30 Cf. Bṛ. (I.v.16) "lumea zeilor [trebuie cucerită] prin vidyā", sk. *vidyayā devalokaḥ*.
- 31 Sk. *dhīra*, litt. "cel tare".
- 32 Unindu-se cu zeii astfel adorați se atinge nemurirea.
- 33 "Trecând peste moarte": riturile îndeplinite depind de natura celui ce le îndeplinește. Impresile create în mintea omului, prin faptele bune sau rele îndeplinite în timpul vieții sale precedente, constituie natura sau firea omului în viața următoare. Importanța ultimului gând, de dinaintea morții, cheamă în viață existența ulterioară, (cf. BG. VIII. 6), considerându-se astfel că moartea a fost depășită.
- 34 "Natura nemanifestată": sk. *asambhūtim*, litt. "nenăscut". Śaṅkara explică acest termen ca fiind *prakṛti* (natura), care este sămânța dorinței și a faptei, înlănțuindu-l pe om.
- 35 "Realitatea manifestată": *Hiraṇyagarbha*, litt. "Germenul de Aur", sâmburele manifestării universului.
- ³⁶ Adorarea lui *Hiraṇyagarbha*, comentează Śaṅkara, duce la dobândirea puterilor paranormale, precum aceea de a exista în corpul subtil, eliberându-se de corpul fizic, etc. Adorarea lui *prakṛti* este adorarea iluziei, cf. Śv. Up. IV.10, "cunoaște iluzia (*māyā*) a fi *prakṛti*".
- ³⁷ În comentariul său, Śaṅkara consideră că *sambhūtim* ca *vināśam* ca ar trebui considerat ca fiind *asambhūtim* ca *vināśam* ca, litt. "și natura nemanifestată și pieirea".
- ³⁸ „Depășind moartea prin pieire”: prin adorarea lui *Hiraṇyagarbha*.
- ³⁹ "Cel ce urmează legea adevărului": sk. *satyadharmāya*. Meditând la adevăr, sugerează Śaṅkara.
- ⁴⁰ "Călător singuratic": sk. *ekarṣat* < *eka*, singur + *Ṛ*, a merge.
- ⁴¹ „Prajāpati”: "Stăpânul creaturilor"
- ⁴² „Puruṣa”: "Marele Spirit". Cf. Al-George (p. 14) "Gigant antropo-cosmic, cel care a creat lumea fărămițându-și esența sacră, pentru a o proiecta în multiplicitatea formelor spațio-temporale".
- ⁴³ "Acum": "în clipa morții".
- ⁴⁴ Ultimul gând din clipa morții (v. nota 33). Repetiția implică zelul, dorința de a-și aminti tot ceea ce l-ar ajuta în vederea desăvârșirii.